

Stavovské hlídky:

1. Hlídka soudců.

Rídí Dr. Stanislav Čáslavský, prokurátor, Praha II., Spálená ul. č. 2.

Stanislav Zeman:

SOUDCE A POVAHA JEHO PRÁCE.

Každý právní řád je obrazem kultury své doby. V něm se jasně odráží politické, sociální, hospodářské, mravní i náboženské názory a snahy toho kterého období, které vtěleny v právní normu jsou nejenom historickým dokladem, ale i měřítkem a vodítkem při budování nových společenských řádů. Nemůže proto býti bez významu nejenom činnost těch, kteří platný právní řád budují — zákonodárců, ale ani těch, kteří mu zjednávají platnost a podle jeho zásad rozhodují. Mezi tyto vykonavatele platného právního řádu patří v neposlední řadě činnost soudcovská.

Tato činnost objímá — přihlédneme-li ke všem oborům soudcovského rozhodování, tudíž i k justici správní — téměř celou oblast platného právního řádu. Soudcovská neodvislost, nepřesaditelnost a nesesaditelnost, zaručené ústavními předpisy, jsou nejenom zdůrazněním důležitosti, kterou stát soudcovskému rozhodování přikládá, ale i zárukou použití platných předpisů podle svobodného, ničím neovlivněného rozhodnutí soudce a tím i zárukou přísného zachování platného řádu a svědomitého jeho výkladu.

Význam soudcovské činnosti spočívá tedy především v zachování a zdůraznění platného právního řádu. Jeho vůdčí zásady jsou vloženy hlavně do norem, jejichž aplikace a provádění jsou uloženy soudům. Soukromé vlastnictví a jeho omezení, svobodná smlouva a volná soutěž — to jsou stěžejní pilíře, na nichž spočívá celá rozvětvená stavba našeho soukromého práva. A pokud právní řád během svého vývoje se stal hlasatelem určitých zásad solidaristických a pojal do sebe mnohá ustanovení rázu sociálního (modifikace práva pracovního, nájemního, sociální pojištění), i tyto nové předpisy se stávají předmětem jednání soudů, i když ne výlučně. Je tudíž zřejmé, že soudce správným pochopením norem platného práva a svědomitým jejich uplatňováním vyzdvihuje jejich význam a právní řád v jeho základech utvrzuje. Při výkladu těchto norem zkoumá společenský účel, kterému zákonné ustanovení má sloužiti, a doplňuje tak při řešení konkrétních případů činnost zákonodárcovu.

Práce soudce stává se tak rovněž důležitým činitelem hospodářským. Poskytováním právní ochrany, soudním řízením a používáním nebo stanovením sankcí civilních nebo trestních umožňuje soudce hladký průběh hospodářského života, který je nezbytným předpokladem řádného uspořádání každého veřejnoprávního útvaru. Spojitost mezi soudní agendou a jevy hospodářskými je velmi úzká. Každý záchvěv na trhu statků, práce nebo kapitálu jevil se vždy zvýšením nebo snížením objemu soudních prací. Zejména přelomy z konjunktur do krísí projevily se vždy v přetíženosti soudů.

Dalším důležitým účelem soudcovského rozhodnutí je zajištění právní bezpečnosti. Je samozřejmé, že státní útvar má zájem na tom, aby poměr mezi jeho jednotlivými občany nebo mezi sdruženími občanů navzájem, pří-

padně poměr jednotlivých občanů vůči státní správě byl co nejlepší a aby se dále jednotlivým statkům a poměrům dostalo co nejúčinnější ochrany. Mnohdy již pouhá existence právního řádu a soudů stačí k tomu, aby subjektivní právo druhého bylo respektováno, aby závazky byly řádně plněny a aby statky nebyly bezprávně poškozovány. Pokud je přece vynucena intervence soudu v tom kterém soukromoprávním, trestním nebo správním případě, je konečné soudcovské rozhodnutí nepřekročitelným mezníkem, který má pro strany nebo účastníky v projednávaném konkrétním případě nezměnitelnou platnost se všemi atributy vykonatelnosti. Občané kulturního národa respektují plně soudní rozhodnutí, i když jim nejsou příjemná.

Mnohým soudcovským opatřením nelze upříti ani význam výchovný. Jsou to zejména opatření v poručenských věcech a v oboru trestního soudnictví nad mládeží, kde zákonný předpis výslovně vyžaduje pedagogické schopnosti soudcovy.

Soudcovská činnost spočívá v podstatě v přesném zjištění skutkového děje v projednávaném případě a v aplikaci příslušné platné právní normy na tento děj. Tuto obojí činnost provádí soudce souběžně. Právní předpis, v němž je obsažen klíč k rozřešení sporné otázky nebo k připojení určité trestní sankce, je soudci vodítkem při úvaze, čeho je ve směru skutkovém třeba, aby bylo zjištěno, doplněno nebo vysvětleno. Tato práce, spočívající ve správném řízení sporu nebo trestního případu a jeho konečném rozhodnutí, není nikterak jednoduchou a klade velmi mnohé požadavky na soudcovu osobnost. Soudce nesmí býti pasivním orgánem, který suše vyřizuje podání na něho vznesená, ale musí si vždy během soudního řízení zachovati vůdčí postavení s patřičnou dávkou vážnosti a důstojnosti, musí postupovati s naprostou jistotou a na pevném podkladě ke správnému rozhodnutí. To ovšem vyžaduje určitých vlastností osobních, odborných i mravních. Po stránce povahové je to především rozhodnost, spojená s vlídností, kteréžto vlastnosti dovedou mnohdy zjednatí autoritu nejenom soudci samotnému, ale i jeho rozhodnutí. Sdílnost a ochota měly by býti patrné ze soudcova jednání všude tam, kde soudce vystupuje nikoliv jako orgán rozhodující, nýbrž jako rádce stran nebo účastníků řízení. I tím posiluje se důvěra v právní řád a právní bezpečnost.

Přes to, že tyto povahové rysy jsou nutné k tomu, aby soudce držel otěže projednávaného případu pevně v ruce, jsou nezbytným předpokladem jeho správného rozhodování dvě další vlastnosti: soudnost a znalost právních norem. Tyto dvě vlastnosti jdou ruku v ruce spolu. Jen ten právní předpis může býti řádně splněn, je-li logicky správně pochopen, vyložen a použit. Jinak sebe dokonalejší ustanovení stává se naprosto bezcenným v ruce soudce, který je nepochopil nebo nedovedl mu v mezích své moci zjednatí průchod. Odborné vědecké vzdělání soudcovo nesmí se skončiti ani fakultními studii ani soudcovskou zkouškou, ale musí zachovávat stále krok s celkovým právním vývojem. Vedle právních znalostí speciálních ve svém nejvlastnějším oboru má soudce sledovati změny a vývoj právního řádu vůbec, neboť jen tak pochopí nové směry hospodářské a sociální, jichž je právní norma výrazem. A ani to není bez významu pro soudcovské rozhodnutí, zejména tam, kde je soudci přenecháno určité pole volného uvážení. Úspěšný výkon soudcovského úřadu vyžaduje i určitých životních zkušeností. Činnost soudcova je jedním z těch mála povolání, která nejvíce přicházejí do styku s běžným životem, poznávají jeho bolesti a strasti a přicházejí se vznešeným úkolem tyto závady odstraniti nebo alespoň zmírniti.

Vlastnosti mravní, to jest nestrannost, nezištnost a smysl pro spravedlnost, jsou tak samozřejmým předpokladem představy dobrého soudce, že se není o nich třeba blíže zmiňovati.

Má-li činnost soudcovská zásadní význam pro blaho a spořádanost národního celku, je třeba, aby se soudci dostalo od tohoto celku všech vnějších podmínek, nutných pro výkon jeho odpovědného úřadu. Je-li soudce orgánem při svém rozhodování neodvislým a tudíž za své rozhodnutí i plně odpovědným, je nezbytně třeba, aby mu tato neodvislost byla zaručena ve smyslu hmotném i ve smyslu mravním. Ve smyslu hmotném řádným honorováním jeho práce, ve smyslu mravním přiznáním důstojnosti a vážnosti, která soudcovskému úřadu náleží. Soudce přepracovaný, špatně honorovaný, nucený úřadovati a jednati v nehygienických budovách a místnostech, nemůže trvale podávati bezvadný výkon, i když bude míti všechny shora uvedené vlastnosti. Zajištěním těchto podmínek bude soudci umožněno, aby se ze všech sil a s plným zájmem věnoval svému povolání. Tak bude zároveň zabezpečeno hodnotné soudcovské rozhodování, které je zárukou právní bezpečnosti a tím i řádného plnění povinností všech spoluobčanů.

Hlídka advokátů.

Řídí Dr. Stanislav Hendrych, gen. taj. Adv. komory v Praze II., Mikulandská ul. č. 18.

Dr JOSEF DOLANSKÝ.

Dne 27. prosince 1943 uctila Moravská advokátní komora památku svého zasloužilého člena, býv. ministra spravedlnosti Dra Josefa Dolanského. Na smuteční schůzi učinil president komory Dr Jaromír Appel tento projev:

Dne 30. listopadu 1943 zemřel po delší těžké chorobě zasloužilý člen naší komory, býv. ministr spravedlnosti Dr Josef Dolanský, naplniv svůj život pilnou a svědomitou prací ve službě spravedlnosti, vlasti a rodině. Jeho pohřbu, který se konal 4. prosince 1943 v klášterním chrámu starobrněnském, zúčastnila se početná delegace advokátní komory a četní kolegové nejen z Brna, nýbrž i z dalekých krajů naší vlasti.

Zesnulý narodil se v Jičíně v Čechách dne 7. ledna 1868. Ve svém rodišti vychodil obecnou školu a gymnasium. Již v útlém mládí výchovou v rodině byl dán směr a cíl jeho celoživotní bohaté činnosti. Jeho otec, vážený měšťan a starosta města Jičina vzbudil v něm zájem o otázky politické a práci veřejnou, vštípil mu úctu k právu a lásku k povolání advokátnímu a tak zrodila se v zesnulém již v jeho mladých letech ušlechtilá ctižádost státi se advokátem, obhájcem a strážcem a to nejen soukromých práv jednotlivců, ale i politických práv celku. Věren tomuto svému ideálu z mládí stoupal zesnulý svým nadáním, pilností a hlubokým mravním založením trpělivě, houževnatě a se zdarem na zvolené své životní dráze až k vysokému zenitu a zanechal nám i příštím generacím zářný příklad vzorného advokáta, dbalého cti a vážnosti stavu i potřeb a ideálů národní pospolitosti. O tom, jak miloval své povolání, svědčí jeho výrok: »kdybych se znovu narodil, chtěl bych býti zase advokátem«. Svoji práci věnoval Moravě, kam přišel po promoci na pražské universitě Karlově a po soudní praxi, kterou vykonal u krajského soudu

v Jičíně a u okresního soudu v Hořicích. Přípravnou praxi kandidáta advokacie vykonal u Dra Jos. Fanderlíka v Uherském Hradišti, u Dra Ctibora Helcelety ve Vyskově a u Dra Josefa Koudely v Brně. Do listiny advokátů byl zapsán 1. září 1898.

Pro své odborné vědomosti, bystrý postřeh, přímou povahu a důvěru k lidem, tedy i k široké veřejnosti, získal si záhy věhlas předního moravského advokáta. Vychoval řadu vynikajících advokátů. Byl čelným činovníkem českého politického a spolkového života brněnského i moravského a jako zemský poslanec, později jako člen Národního shromáždění, ač rodem nikoli Moravan, stal se předním představitelům české, zejména pak katolické Moravy. Byl i činovníkem stavovským. Od r. 1905 zasedal jako náhradník v disciplinární radě, později byl náhradníkem a nato členem výboru, a to až do r. 1919. Jeho politické postavení jej potom sice vzdálilo práci v komoře, nikoli však práci pro povznesení stavu a splnění jeho požadavků. Ministrem spravedlnosti se stal v r. 1921. Stavu advokátnímu věnoval pozornost v rámci celkového uspořádání justice a zapsal se v historii vztahů advokátního stavu ke stavu soudcovskému jako činitel hledající dorozumění a mající plné pochopení pro služební i hmotné požadavky stavu soudcovského, takže dokonce nová zákonná úprava poměrů soudcovských jest obecně označována jako *lex Dolanský*.

Byl s úspěchem činným i v četných institucích sociálních, zejména jako dlouholetý předseda Úrazové pojišťovny dělnické a působil v řadě podniků průmyslových i peněžních.

Vzpomínajíc dnes zesnulého, zachováme trvalou úctu jeho památce jako vynikajícího advokáta, jenž plnil vzorně poslání svého povolání a povinnosti svého stavu a přispíval ve vysoké míře k povznesení cti a vážnosti stavu, jehož byl ozdobou.

Hendrych.

Dr PETR C. NESÝ.

Dne 19. prosince 1943 opustil naše řady Dr Petr Celestýn Nesý, rodák bechyňský, ve věku takřka 79 let. Byl mužem poctivé práce, jíž zůstal věren až do svého odchodu. Svoji vzpomínkou chceme vzdáti úctu jeho působení.

Středoškolská studia vykonal v Táboře, v Budějovicích a v Praze, vysokoškolská v Praze, kdež dosáhl 28. února 1891, tedy ve věku takřka 26 let, hodnosti doktora práv. Hned nato vstoupil do soudní praxe, kterou vykonal u c. k. obchodního, c. k. zemského co trestního a c. k. zemského co civilního soudu v Praze, načež nastoupil praxi kandidáta advokacie ve věhlasné pražské kanceláři Dra E. Tondera, v níž setrval až do 26. února 1898. Zkoušku advokátní složil s velmi dobrým prospěchem a dne 5. března 1898 byl zapsán do listiny advokátů se sídlem v Praze II, Václavské nám. č. 14. Advokacii provozoval tedy po dobu takřka 46 let. Svým sňatkem s dcerou našeho význačného národohospodáře, gen. ředitele Zemské banky Dra Karla Mattuše, sblížil se s tímto a našel v něm jistě velký vzor pro svoji další veřejnou a národohospodářskou činnost. Mladá krev zavedla Dra Nesýho (na rozdíl od tchána Dra Mattuše, který byl staročechem) do strany mladočeské, za kterou zastával funkci člena sboru obecních starších na pražské radnici,

byl činným ve výboru České společnosti národohospodářské a v Národohospodářském museu při České akademii. Vedle toho věnoval se Dr. Nesý i otázkám sociálním, dělnickým bytům, svépomocným družstvům, do odborných časopisů přispíval články z oboru práva vodního, obchodního, směnečného a j. Sluší se zmíniti o jeho spisu o právní povaze spodních vod a o komentáři zákona o společnostech s ručením omezeným (vyd. r. 1908 a r. 1934). Byl místopředsedou Pozemkové banky a předsedou Kamenouhelných dolů na Kladně, řádným členem Národohospodářského ústavu při České akademii věd a umění. Vedle této činnosti věnoval se horlivě otázkám stavu advokátního, účastnil se četných porad o novelisaci zákonů a vypracoval k nim odborná dobrozdání.

Od r. 1905 do r. 1920 zastával funkci člena kárné rady pro advokáty a kandidáty advokacie a od r. 1921 do r. 1941 vykonával úřad člena kárného senátu ve věcech advokátních u nejvyššího soudu v Brně. Od r. 1919 byl členem komise pro judičiální státní zkoušky, dále členem zkušební komise při Vysoké škole obchodní. Byl dlouholetým předsedou Spolku pražských advokátů. V r. 1936 byl zvolen čestným členem Jednoty českých advokátů.

Život Dra. Nesýho byl vyplněn svědomitou, poctivou prací. Zůstavil nám příklad, jehož následování bude vždy sloužiti ku cti české advokacie.

Hendrych.

Hlídka notářů.

Řídí Dr. František Janatka, notář, Praha II., Spálená ul. č. 9.

PODLÉHAJÍ OZNÁMENÍ SOUDŮM O POSLEDNÍCH POŘÍZENÍCH V ÚSCHOVĚ NOTÁŘŮ POPLATKU Z PODÁNÍ?

V poslední době byla řada notářských kanceláří přímo zaplavena platebními rozkazy poplatkových úřadů, které proti dosavadní praxi najednou zpoplatňují oznámení notářů soudům o tom, že sepsali nebo převzali do úschovy poslední pořizení, kolkem z podání 5 K a vedle toho předepisují zvýšení 10 K. Tento postup není správný, jak plyne z následujících úvah:

Notáři činí tato oznámení na základě své povinnosti, kterou jim uložila vláda podle čl. IX notářského řádu č. 75/1871 ř. z. vládním nařízením z 9. dubna 1926 č. 50 Sb. ve veřejném zájmu, aby testamenty u nich uložené došly skutečně účinnosti a nevešly v zapomenutí. Proto jsou soudy povinny ve svých seznamech soudních listin, týkajících se účastníků bydlících v jejich okresích, vyznačiti též poslední pořizení uložená u notářů a při sepisování úmrtních zápisů pak k této věci přihlížeti.

Notářům byla tato povinnost uložena jako nositelům úřadu, nadaného veřejnou věrou. Že notářství je úřadem a notář osobou úřední, t. j. nositelem úřadu, plyne jasně z celého notářského řádu, jenž důsledně v tom směru ustanovuje, že jmenování i přeložení notářů přísluší ministru spravedlnosti, notáři podléhají disciplinární moci úřední, mají úřední pečeti, jsou při spravování notářského úřadu všeobecně i v jednotlivostech podrobena velmi přís-

ným předpisům, o veškeré své agendě musí vésti úřední rejstříky atd. Zejména jsou notáři povinni podle § 116 písm. b) not. řádu vésti abecední seznam všech osob, jejichž poslední pořízení sepsali nebo v uschování převzali.

Oznámení o této úřední činnosti, konané soudům v rámci jejich úřední činnosti na základě zmíněné zákonné povinnosti, jsou tudíž typickým případem úřední korespondence ve smyslu saz. pol. 13/9 popl. zák. a tudíž poplatku nepodléhají.

Příslušné poplatkové referenty patrně mýlí tak zvaná dovolená činnost notářů, kterou tito provozují podle § 5 not. řádu vedle své činnosti úřední. Jak ze svrchu uvedeného plyne, nespadá tato oznamovací povinnost do této činnosti dovolené, ježto notářům tato byla uložena pro každý případ bez ohledu na to, přejí-li si či prikazují-li tak strany čili nic. Notáři také neohlašují poslední pořízení jménem nebo v plné moci testátora, nýbrž jménem vlastním s poukazem na zmíněnou zákonnou povinnost. Avšak ani kdyby notář tak učinil jménem testátora, nepodléhalo by takové oznámení, které neobsahuje žádné žádosti ani návrhu, o kterém by příslušelo rozhodovati soudu, poplatkům z podání podle výslovného ustanovení pozn. 2 k pol. 16 ve spojení s pozn. 6 písm. c) k pol. 1 sazby soudních poplatků (cís. nař. č. 279/1915 ř. z. ve znění novel).

Změny v osobním stavu notářů v Čechách.

Přeložení:

Ministr spravedlnosti přeložil notáře JUDr. Jana Smetánku ze Sobotky do Chrudimi (výnosem z 12. I. 1944).

Zemřel:

Dne 28. ledna 1944 zemřel František Vojta, notář v Mělníku.

Uprázdňená místa:

Notářská komora v Praze vypsala soutěž na notářské místo v Mělníku do 15. III. 1944 (č. j. 289 n. k.).

Autoři článků v tomto čísle:

Univ. prof. Dr. Jaromír Sedláček, rada nejv. soudu v Brně Dr. František Poláček, soudce u vrch. soudu v Praze Dr. Josef Raňftl, soudce Dr. Zdeněk Müller, soudce u vrch. soudu v Praze Dr. Stanislav Zeman.